

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-386
Karar Sayısı : 12-17/459-134
Karar Tarihi : 06.04.2012

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Prof. Dr. Metin TOPRAK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖR : Hakan BİLİR, Selvi KOCABAY

C. BAŞVURAN : Nasuhbeyoğlu Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti.
Cumhuriyet Mah. Mustafa Kemal Paşa Blv. No:71 Ordu

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş.
Cumhuriyet Mah. E-5 Yanyol No:11 Kartal/İstanbul

(1) **E. DOSYA KONUSU: Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'a ve 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırı uygulamalarının bulunduğu iddiası.**

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle;

- 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne aykırı olarak, Toyota Yetkili Satıcılık Sözleşmesi (Sözleşme)'nin 7.2. maddesinde, sadece Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş. (Toyota)'nin yenilememe isteğinde bulunma hakkının düzenlendiği ve 7.3. maddesinde "sürenin sona ermesi" halinin otomatik fesih olarak sayılmakta olduğu, ayrıca Toyota'nın tüm dağıtım ağı üyelerinin sözleşmelerini feshettiği ve Tebliğ'in öngördüğü yenilememe isteği dışında sözleşmelerin devam etmesini önlediği;

- 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırı bir biçimde aksesuarların Sözleşme'ye konu olduğu, Sözleşme'nin tamamında "Sözleşme Ürünü" teriminin geçtiği her yükümlülüğün, Tebliğ'in konusu olmayan aksesuarlar için de geçerli kılındığı;

- Toyota'nın bayileri ile farklı sözleşmeler yaptığı, Toyota tarafından, yeni sözleşme imzalanmak istenen bayilerle mevcut tüm sözleşmelerin bitim tarihi olan 21.12.2011 tarihi beklenmeden yeni sözleşme akdedildiği, anılan bayilerle aynı sözleşmenin imzalanmadığı, ayrıca bazı bayilere ayrımcılık yapılarak sözleşmelere ilaveten ek taahhütname imzalatıldığı, bu yolla söz konusu bayilerin tehdit ve baskı altına alındığı ve diğer bayilerle rekabet etme şanslarının en baştan ellerinden alındığı;

- Toyota'nın çoğunluk hissesine sahip Lübnan merkezli ALJ Grubu'nun Afrika ve Asya'daki birçok ülkede Toyota distribütörlüğü yaptığı ve rekabeti ihlal edecek derece yayılcı politikası çerçevesinde bayilik vermeyerek bu ülkelerde hem distribütör hem de bayi konumunda bulunduğu, Türkiye'de de aynı ekonomik bütünlük içerisinde olduğu şirketlerle belli illerde yetkili satıcı ve servis olarak faaliyet gösterdiği, öte yandan İstanbul (Çekmeköy ve Silivri), Ordu, Ankara ve Adapazarı'nda faaliyet gösteren bayilerle hiçbir gerekçe göstermeksizin sözleşme yenilemediği ve bu durumun Toyota'nın söz konusu illerde aynı ekonomik bütünlük içerisinde olduğu bayiler aracılığıyla faaliyet gösterme

12-17/459-134

isteğinin bir sonucu olduğu;

- 10.02.2011 tarihinde Toyota tarafından tüm bayilere sözleşmelerin yenilenmeyeceğinin bildirildiği, 11.11.2011 tarihinde ise şikayetçinin Toyota'ya yaptığı yetkili servis ve yedek parça satıcılığı (2S bayi) başvurusunun Toyota tarafından başvurusunun tüm sözleşmelerin sona ereceği tarih olan 21.12.2011 tarihinden sonra yapılması gerektiği belirtilerek geri çevrildiği, Toyota'nın bayilere 07.12.2011 tarihinde sözleşme bitiş tarihi beklenmeden sözleşmelerin yenileneceğini bildirdiği, anılan teşebbüsün satış sonrası hizmetler için niteliksel seçici dağıtım sistemini uyguladığı ve şikayetçinin gerekli kriterleri sağladığının bilirkişi raporları ve Toyota tarafından yapılan standartlara uyum denetimleri ile sabit olmasına karşın başvurusunun kabul edilmediği, bu durumun 2005/4 sayılı Tebliğ'e ilişkin Kılavuz'da yer alan "ayrımcılık yapmama" ilkesine aykırı olduğu;

- Toyota'nın 09.11.2011 tarihli ihtarname ile Toyota ve ürünlerini kötüleyen haksız ve yersiz ithamlarla dolu faksları rakip marka ve bayilere gönderdiği iddiasıyla şikayetçi hakkında haksız rekabet davası açtığı ve bu nedenle taraflar arasında güvene dayalı bir sözleşme ilişkisinin kurulmasının imkansız hale geldiği için bayilik başvurusunun reddedildiğini bildirdiği, bu iddianın asılsız olduğu, Toyota'nın Türkiye ve diğer ülkelerde 2S servis ve yedek parça bayiliğinin bulunmadığı, böyle bir bayilik sistemi kurmak istemediği, ancak Rekabet Kurumu yaptırımından kurtulmak için bu şekilde bir bahaneye sığındığı;

- Toyota tarafından yetkili satıcılık ve servislik (3S bayilik) sözleşmesinin yenilenmemesi ve yetkili servislik ve yedek parça satıcılığı (2S bayilik) başvurusunun reddedilmesi nedeniyle, şikayetçinin yatırımlarının atıl hale geldiği, çalışanlarının işsiz kaldığı

hususları ifade edilerek, Rekabet Kurumu tarafından konunun incelenmesi ve şikayetçiye Toyota markasının yetkili servislik ve yedek parça satıcılığı hizmeti sunma hakkının verilmesi için gereğinin yapılması talep edilmiştir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 16.12.2011 tarih ve 8602 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 13.01.2012 tarih ve 2011-4-386/İİ-12-371.MG sayılı İlk İnceleme Raporu 26.01.2012 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar uyarınca düzenlenen 27.03.2012 tarih ve 2011-4-386/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** Önaraştırma Raporu'nda; başvuru konusu ile ilgili olarak Toyota hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Fesih Süresi ve Yenilememe İsteğine İlişkin İddialar

- (5) Sözleşme'nin "Süre" başlıklı 7.1. maddesinde, *"Bu Sözleşme 21.12.2006 tarihinde yürürlüğe girecek ve bu belgenin 7.3. ila 7.5. Maddelerinin hükümlerine tabi olarak, bu tarihten itibaren 5 yıl boyunca tam etkili olarak yürürlükte kalacaktır"* ve *"Yenilememe İhbarı"* başlıklı 7.2 maddesinde ise, *"ŞİRKET veya YETKİLİ SATICI'nın bu belgenin 7.1. Maddesinde belirtilmiş bulunan sürenin sonunda ŞİRKET'in iş bu Sözleşmeyi yenilememeye niyetlenmesi durumunda, karşı tarafa bu sürenin sona ermesinden en az altı ay önce yazılı olarak ihbarda bulunacaktır"* ifadeleri yer almaktadır. Başvuru sahibi bayi tarafından, fesih hakkının yalnızca Toyota için öngörülmüş olduğu, bu nedenle ilgili hükmün 2005/4 Sayılı Tebliğ'e aykırı olduğu iddia edilmektedir.
- (6) Sözleşme'nin 7.2. maddesinde her ne kadar yetkili satıcıya atıf yapılmaksızın, yalnızca

“Şirket’in iş bu sözleşmeyi yenilememeye niyetlenmesi durumunda” ifadesi yer alsa da, cümlenin “Şirket veya Yetkili Satıcının” şeklinde bir ibare ile başlamış olması yenilememe ihbarını Sözleşme taraflarından herhangi birisinin yapmasına olanak sağlamaktadır. Buna ek olarak cümlenin devamında, “yetkili satıcıya” ifadesi yerine “karşı tarafa” ibaresinin kullanılmış olması da, her iki tarafın kast edildiğini teyit eder niteliktedir.

- (7) Bu çerçevede Sözleşme’nin lafzına ek olarak, hem sözleşmede fesih süresinin beş yıl olarak yer alması hem de Toyota’nın Sözleşme’nin bitiş süresi olan 21.12.2011 tarihinden en az altı ay öncesinde (10.02.2011) Nasuhbeyoğlu Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti. (Nasuhbeyoğlu)’ye yenilememe ihbarında bulunması Tebliğ’e aykırılık iddiasını ortadan kaldırmaktadır. Başvurunun ekinde yer alan, Toyota’dan yetkili satıcıya 23.11.2011 tarihinde gönderilen noter ihtarnamesinde de Sözleşme’de yer verilen yenilememe hakkının her iki taraf içinde geçerli olduğu ifadesine yer verilmiştir. Bu çerçevede, Toyota’nın ilgili hükümde yer alan yenilememe hakkının tüm taraflar için geçerli olduğunu kabul ettiği anlaşılmaktadır.
- (8) Yapılan başvuruda ayrıca, Sözleşme’nin 7.3. maddesinde sözleşme süresinin sona ermesi halinde otomatik fesih olarak sayılmasının Tebliğ’in taraflardan birinin yenilememe isteği dışında Sözleşme’nin devam etmesi yönündeki öngörüsüne aykırılık teşkil ettiği iddia edilmektedir. Ancak 5 yıllık sürenin sonunda Sözleşme’nin otomatik olarak feshedilmesi, yukarıda yer verilen 7.2. maddede düzenlenen yenilememe isteğinin en az 6 ay önceden bildirilmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

1.2. Sözleşme Konusunun Aksesuarları Kapsadığı İddiası

- (9) Şikâyet dilekçesinde Sözleşme’nin, aksesuarlara yönelik bir takım hükümler ihtiva etmesi nedeniyle 2005/4 sayılı Tebliğ’e aykırı olduğu ifade edilmektedir. Söz konusu Tebliğ’in 2. maddesinde “Yeni motorlu taşıtların, bunların yedek parçalarının ya da tamir ve bakım hizmetlerinin alımı, satımı veya yeniden satımı konulu dikey anlaşmalar”ın söz konusu Tebliğ kapsamında olduğu belirtilmiştir. 3. maddede yedek parça “bir aracın parçalarını değiştirmek amacıyla aracın üzerine veya içine takılabilen, yakıt hariç olmak üzere, motorlu taşıtın kullanımı için gerekli olan yağlar gibi ürünlerin de dahil olduğu mallar” olarak tanımlanmıştır. 2005/4 sayılı Tebliğ’e ilişkin Kılavuz’un 75. sorusuna ilişkin cevapta ise, motorlu taşıtın kullanımı için gerekli olmayan, radyo, CD çalar, araç kitiyle GSM tesisatı, yön bulma sistemi veya bagaj rafı gibi, normalde aksesuar olarak adlandırılan ürünlerin yedek parça olarak sayılmadığı, 2005/4 sayılı Tebliğ’in aksesuarların dağıtımını, bakımı ve onarımında uygulanmayacağı ve gerekli koşulları sağladığı takdirde bunların dağıtımına ilişkin anlaşmaların 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğ çerçevesinde değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.
- (10) Grup muafiyet tebliğleri, 4054 sayılı Kanun’a aykırı anlaşmaların Tebliğ’de yer verilen sınırlayıcı hükümlere aykırı olmaması halinde anılan Kanun’un uygulamasından otomatik olarak muaf tutulmasını hüküm altına almaktadır. Sözleşme kapsamının Tebliğ konusu mal ve hizmetlerden daha geniş bir biçimde olacak şekilde başkaca bir takım mal veya hizmetleri de ihtiva etmesi, Tebliğ’in ilgili mal ve hizmetlere yönelik sağladığı muafiyeti ihlal eder bir nitelik arz etmemektedir.
- (11) Şikâyet dilekçesinde, söz konusu aksesuarların dağıtımının 2005/4 Sayılı Tebliğ’e aykırılığı iddia edilmektedir. Sözleşme’nin aksesuarları da konu edinmesinin başlı başına, mezkur Tebliğ’e aykırılık teşkil eden bir husus olmadığı açıktır. Kaldı ki sağlayıcı bakımından, Tebliğ konusu olmayan diğer mal ve hizmetlerin de halihazırda kurulu bir bayilik sistemi ile dağıtımını gerçekleştirmenin ve bu durumun mevcut sözleşmeler

12-17/459-134

çerçevesinde yürütülmesinin etkin bir yöntem olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, sağlayıcı tarafından sunulan ve sağlayıcının temel faaliyet konularını tamamlayıcı olduğu düşünülen şikayet konusu eylemin, sağlayıcının hizmetlerinin bir bütün olarak ele alınması durumunda, rekabeti ihlal edici bir nitelik arz etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

I.3. Toyota'nın Bayileri ile Farklı Sözleşmeler Akdettiği İddiası

- (12) Şikayet dilekçesinde, Toyota'nın beş yıllık sözleşme süresi sona eren bazı bayiler ile yeni sözleşme akdetmemesine rağmen bazıları ile sözleşmelerini yenilediği, ayrıca yeni sözleşme yapılan bazı bayilerden ayrımcı olacak şekilde ek taahhütnameler alarak söz konusu bayilerin yok edilmesini amaçladığı ifadelerine yer verilmiştir. Esasen, 2005/4 sayılı Tebliğ, anlaşmaların en az beş yıl olmasını ve yenilememe durumunun da en az altı ay önceden taraflara bildirilmesini hüküm altına almıştır. Bu çerçevede, Toyota'nın en az altı ay önceden bildirmesi şartıyla, sözleşme süresi biten bayileri ile sözleşme yenilememe hakkı bulunmaktadır. Toyota'nın sözleşmeleri yenilememek yerine bazı taahhütler alarak yaptığı yeni sözleşmeler ile bayileri yok etmeye çalıştığı iddiası ise gerçekçi bulunmamıştır.

I.4. Toyota'nın Bazı Bayileri ile Sözleşme İmzalamasının Yayılmacı Politikasının Bir Sonucu Olduğu İddiası

- (13) Şikâyet dilekçesinde, Toyota'nın kendisine ait bayilikler açmak suretiyle yayılmacı ve tekeli bir politika izlediği, bu çerçevede çok sayıda bayinin sözleşmesinin yenilenmediği ifadelerine yer verilmiştir. 4054 sayılı Kanun ve ilgili diğer ikinci düzenlemelerde, sağlayıcı ya da distribütör firmanın, bayilik faaliyetini kendi eliyle yürütmesini ihlal kapsamına alan bir hüküm mevcut değildir. Mevcut bayiler ile 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırı olmayacak şekilde bayilik ilişkisinin sonlandırılmasında da bir sakınca bulunmamaktadır.

I.5. Toyota Tarafından Yetkili Servis ve Yedek Parça Bayiliği Başvurusunun Reddedildiği İddiası

- (14) Şikâyet dilekçesinde, 2005/4 sayılı Tebliğ'e ilişkin Kılavuz'da yer alan "ayrımcılık yapmama" ilkesine aykırı olacak şekilde Toyota'nın, Nasuhbeyoğlu'nun yetkili servis ve yedek parça bayisi olma taleplerine olumlu şekilde yaklaşmadığı, başvuruyu önce ertelediği, sonra ise kabul etmemek için haksız rekabet davası açtığı öne sürülmektedir.
- (15) Satış sonrası hizmetlerde niteliksel seçici dağıtım sistemini benimseyen Toyota'nın, belirlenen niteliksel türden kriterleri tüm bayilere ayrımcılık yapmadan aynı şekilde uygulaması ve bu kriterleri karşılayan tüm yetkili servis ve yedek parça satıcılık başvurularını kabul etmesi gerekmektedir. Ancak dosya mevcudu olayda, başvuruda belirtildiği üzere, Nasuhbeyoğlu'nun tüm niteliksel kriterleri karşıladığı iddia edilmekle birlikte, yetkili servis ve yedek parça bayiliği başvurusunun, 2011 yılı Şubat ayında tüm sözleşmelerin feshedilmesinin ardından söz konusu teşebbüsün haksız rekabet niteliğinde olduğu iddia edilen eylemleri ve buna karşılık Toyota tarafından başlatılan dava süreci nedeniyle reddedildiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, halihazırda bir özel hukuk davasının konusunu oluşturan iddia konusu eylemlerin bu aşamada 2005/4 sayılı Tebliğ çerçevesinde incelenmesinin mümkün olmadığı, söz konusu dava sürecinin tamamlanması gerektiği kanaatine varılmıştır.

12-17/459-134

J. SONUÇ

- (16) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, başvuru konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.